

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Dömötör István*

Cím: *Az operai szezon*

Forrás: *Nemzeti Ujság*

1926. 6. 10.

Osztályozás

Tárgy

492

Hely

Operaj

Idő

"1926"

Helyszám

Az operai szezon

Irtá: *Dömötör István*

Az első és máig is egyetlen dalszínház kapui zárva vannak. (A *Városi Színház*at, üzleti ötletszerűséggel és külföldi starok fősegédletével rendezett operaelőadások, valamint Csókos asszony-féle operettambíciók címén, bajos nevezni második dalszínháznak. Pedig azzá lehetne és kellene lennie. Az elsőnek, az abszolút értékekre, a legmagasabb zeneszinpadi kultúrára rendelt Operaháznak is használna vele. Tehermentesítene azoknak ostromától, akik *Tosca*-kiáltással rögtön ide akarnak beprotezsáldni. Aiféle összekötő szerepben kísérleti szinpada, lépcsője lehetne az iskolából kikerült fiatal operai tehetségeknek.)

Pár napja történt ez a kapuzárás, a mely a csönd és sötétség leplét borította: a nézőtérre s nyári szabadság jegyében szólnak eresztette a derék jegyződöktől, páholynyitogató és öltöztető mamáktól kezdve a vezértagokig mindazokat, akik itt egy-egy színházi est illuziókeltő és lélekgyagitó hatásának előidézésében közreműködnek. Csak a Hajós-utcai kiskapu van még nyitva, ahol az évtizedes hűségéről és kövérségéről jól ismert Csepke portás silbakol, szezonvégi vagy jövő szezonra szóló dolgok ügyében még némi jövés-menés adódik, de rövidesen itt is egészen lepad az élet, hogy átvegye szabályszerű uralmát a színházi plakáton is olvasható nyári szünet. Meg kell adni: erre a szünetre, a munka utáni pihenés édes öröme, amely augusztusvégi dinnyseszezonig tart, a tagok, a különböző énekkusok szerény közkatonaí a kórusban s a magánszereplők, alaposan rászolgáltak. Időt nem sajnálva dolgoztak, tanultak, próbáltak és — *nem mondtak le*. Azon az értekezleten, amelyet a színház igazgatója tartott a zenekritikusokkal, erről ugyan nem tör-

tént említés, holott bátran bekerülhetett volna az évad statisztikai adatai közé, mert az Operaházban tudvalevően az egyéni előnyök soronkívüli kiharcolásának bevált rendszere volt a lemondás, Damokles-kardként lebegve a direktor feje és a műsor fölött. Számadatunk nincs rá, de emlékezetünk szerint az idén ebben a kérdésben annyira javult a helyzet hogy kevesebb lemondásnak a színház akkor lehetne kitéve, ha emberek helyett grammofonok énekelnének. Pedig, mint mondtuk, a tagok ugyancsak el voltak látva kisebb-nagyobb szereptanulások penzumaival. A műsor nyelbeütése és fenntartása érdekében, a hivatalos kimutatás *százhatvan* új szereptanulást említ.

Ez az adat, *százhatvan* szerep új kézben, egyik aláhuzandó pont az új rezsim megítélésében. Válasz van benne arra, hogy ez a rezsim miként uszta meg első esztendejét, mit produkált és hozott. Azt hozta, hogy a színház megállt a lábán. Hogy az Operaház akcióképes lett. Oly eredmény ez, amit senki sem kicsinyelhet, ha eszébe jut, hogy a múlt tavaszszal a színház már valójában kezdet hasonlítani a hullámok hátán reccogó-ropogó, sőt még hajóhoz. Őszintén szólva, azért nem lehet csodálkozni azokon, akik akkoriban pesszimizmussal néztek a mentés vízfecskendejével érkező *Radnai* Miklósrá. Még régebről szinte köztudottá lett tudniillik az a nézet, hogy ha operai válság van, az majd megoldódik, amint megoldódott máskor, de magához az intézményhez, személyi és dologi ügyeinek hagyományosan kialakult tételeihez és rendszeréhez nyulni nem lehet. Már amiatt sem, mert ha például egy énekesnőt netán elküldenek, ugyanazon az ajtón kaszinótagi vagy képviselői névkártyával helyette kettő jön vissza. Érthető tehát, hogy *Radnai* vállalkozása legalább is merésznek látszott, amikor egymásután jelentett be meglepő és szokatlan dolgokat. Először, hogy kénytelen leszállítani a helyáratát. Másodsor: sajnosan, de szintén lejobb

szállítani a fizetéseket. Elbocsátani mindkét nemből bizonyos — nem kevés — számú énekest, valamint osztást végezni a karmesterlétszámban. Viszont, mindezek ellenére szükséges és kedvelt operák műsorát, régiék felrészítését és újak bemutatását ígéri.

Nem térve most ki arra, hogy az operai erőknél és eszközöknél ezt az új csoportosítást, átszervezést részben a változott magyar élet körülményei is diktálták: csak azt idézzük, amiként e bejelentések hatottak a szakférfiakra. Az egyik zenei korifeus, akit megkérdéztem, hogy mit szól a leszállított helyáratokhoz, bejósolta: most jön csak az igazi deficit. Abban a kérdésben, vajjon az erősen csökkentett személyzettel megvalósítható-e a beígért műsor, másik korifeus szintén bejósolta, hogy bajosan. A tagoktól ugyanis, a kisebb fizetés lélektani következményeként vagy amerikaizás várható, vagy pedig a fokozott igénybevétel miatt hangjuk a szezon közepére felmondja a szolgálatot, végérvényesen berekednek, pestiesen szólva készen lesznek. Általában veszedelmes „leépítésnek” volt minősítve az egész aktuális operai rendbehozatal, amely a királyi műintézetet vidéki színvonalra csusztatja, mert wagneri arányu műveket nem tudhat előadni. A szezon elmúlt s ezekre a jóslatokra és vélekedésekre azzal felel, hogy ha volt „leépítés”, akkor ezt a végzet intézte *Környei* Béla halálával (ezért van újra magyar *hőstenor-kérdés*), hogy Wagner valamennyi művét hallhatta a közönség egyetlen hiányzó szólam nélkül, hogy a tagok hangját nem vitte el a próbák, az új szereptanulások ugyancsak élénk tempója s hogy valószerűleg *Radnai* maga sem várta azt, amiként a „deficit” dolga fest: *két és félmillárddal* többet vett be a színház, mint amennyivel az őszi tervezet számolt. Akkor vette be, amikor a magánszínházak a dekonjunktura sármaifótl hangosak s az emberiség hagyta, hogy közülük három katasztrófálisan megbukjon.

Ez a plusz, ez a bevételi számadat,

amely azt is jelenti, hogy az Operaház jövőre természetesen többet költhet gázsira, új díszletre és ruhára, nem holmi varázsszó ördöngösségével függ össze. A kulcsa egyszerűen az, hogy a közönség, amelynek ily dolgokban szimata van, hamarosan megérezte a változott operai időjárást. (Mellesleg szólva, noha csonka kisország lettünk, a dalmúnék nagyobb közönsége van, mint volt. S ez a közönség jobb is, mert a magyar szerző fölött nem néz el az „ájropérség” álfölényével, a *Farsangi lakodalmat* rohamlépésben vitte ötven előadásig). A lepergett színházi estéket mérlegelve, a szezon vizsgálva, az érdemet tehát mi ebben látjuk: a friss operaházi vérkeringést indító szellemben, az organizáció céltudatosságában, amely a rendelkezésre álló erőket eredményesen sorakoztatta, az agilis dolgozseretben, amely példát mutatva, a fegyelem légáramlatát teremtve meg, az operai vonalon végig követésre talált. Ezzel szemben most másodrendű kérdés, hogy a művészi teljesítmények lapján, a színházvezetés az ígért öt bemutatott helyett három bemutatott (az egyik kettős lévén, pontosan négy ujdonságot) sorolhat fel s hogy elmaradt a rég várt nagyfotosságu Mozart-repriz is, a *Figaro lakodalmá*, a főzeneigazgatónak szinte egész évadon át tartó betegeskedése miatt. Ilyesminek előtérbe tolása, különleges művészi feladatok számonkérése: csak a jövő szezonban lehet okadatolt és objektív bírálati szempont. Hogy ez a szezon milyen lesz, miként fog megoldani több nem könnyű tennivalót (a legfontosabb köztük a vezető karmester-kérdés): a találgatása még korai. Mindazonáltal okunk van rá, hogy erős várakozással, és rokonszenvvel nézzünk eléje, mert azt már tudjuk s el is áruljuk, hogy főirányában azt fogja nyújtani, amit mi az Operaházban minden előtt valónak, igen, még a Wagner-ciklus hibátlan teljességével is előbbre valónak tartunk: más hazai szerzők mellett *Bartók* Bélát, *Dohnányi* és *Kodály* Zoltánt. *Magyar muzsikát*.